

WOJCIECH MORACZEWSKI

WYKONANIE UMOWY W ROZUMIENIU ART. 45 UST. 5 USTAWY Z 12 MAJA 2011 R. O KREDYCIE KONSUMENCKIM

1. WSTĘP

Wydawać by się mogło, że analiza terminu, w jakim kredytobiorca może skorzystać z uprawnienia określonego w art. 45 ust. 1 ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim¹ (powszechnie zwanego sankcją kredytu darmowego lub kredytem darmowym) nie powinna nastroczać poważniejszych trudności. Takie założenie można by przyjąć w oparciu o dość jednoznaczne brzmienie art. 45 ust. 5 u.k.k. Niestety, w teorii prawa, jak i w orzecznictwie sądowym pojawiły się pewne rozbieżności co do tego, w jaki sposób rozumieć pojęcie „wykonanie umowy” określone w art. 45 ust. 5 u.k.k., co rzutuje w zasadniczy sposób na to, od którego momentu powinien być liczony termin uprawniający konsumenta do skorzystania z sankcji kredytu darmowego.

2. ISTOTA SANKCJI KREDYTU DARMOWEGO

Umowa o kredyt konsumencki jest czynnością prawną, wobec której przepisy ustawy o kredycie konsumenckim stawiają szczególne wymagania. Przede wszystkim umowa o kredyt konsumencki powinna być zawarta w formie pisemnej, chyba że odrębne przepisy przewidują inną

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1497 ze zm.; dalej: u.k.k.

szczególną formę². W doktrynie i orzecznictwie dominuje pogląd, że forma pisemna jest spełniona, zarówno gdy mamy do czynienia z formą papierową, jak i z trwałym nośnikiem. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany niezwłocznie doręczyć umowę konsumentowi. Umowa powinna być sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały.

Co do zasady, umowa o kredyt konsumencki, zgodnie z art. 30 ust. 1 u.k.k., powinna zawierać:

1. imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) oraz adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
2. rodzaj kredytu;
3. czas obowiązywania umowy;
4. całkowitą kwotę kredytu;
5. terminy i sposób wypłaty kredytu;
6. stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania wraz z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
7. rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia;

² Tak m.in. T. CZECH, *Kredyt konsumencki. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 389-390; A. WIEWIÓRKOWSKA-DOMAGALSKA, M. BUJAŁSKI, *Komentarz do art. 20 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim*, [w:] *Zobowiązania. Przepisy pozakodeksowe. Komentarz*, red. R. MACHNIKOWSKI, «Legalis»; wyrok SA w Warszawie z 1 lipca 2019 r., V ACa 118/18, «Legalis»; wyrok TSUE z 9 listopada 2016 r., C-42/15, *Home Credit Slovakia a.s. p. Klárze Bíróovej*, ECLI:EU:C:2016:842.

8. zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informację o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania;
9. zestawienie zawierające terminy i zasady płatności odsetek oraz wszelkich innych kosztów kredytu, w przypadku gdy kredytodawca lub pośrednik kredytowy udziela karencji w spłacie kredytu;
10. informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o opłatach, w tym opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- 10a. numer rachunku płatniczego do spłaty kredytu, jeżeli umowa przewiduje samodzielną spłatę rat kredytu przez konsumenta;
11. roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
12. skutki braku płatności;
13. informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile wystąpią;
14. sposób zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, jeżeli umowa je przewiduje;
15. termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez

- kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;
16. prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem;
 17. informację o prawie kredytodawcy do otrzymania prowizji za spłatę kredytu przed terminem i o sposobie jej ustalania, o ile takie prawo zastrzeżono w umowie;
 18. informację o prawie, o którym mowa w art. 59 ust. 1;
 19. warunki rozwiązania umowy;
 20. informację o możliwości korzystania z pozasądowego rozstrzygania sporów oraz zasadach dostępu do tej procedury, jeżeli takie prawo przysługuje konsumentowi;
 21. wskazanie organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów.

Umowa o kredyt wiązany lub w formie odroczonej płatności, oprócz powyżej określonych elementów, powinna zawierać również:

1. opis towaru lub usługi;
2. cenę nabycia towaru lub usługi.

Nadto dodatkowe elementy są przewidziane dla umowy o kredyt konsumencki w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym podlegający spłacie na żądanie lub w terminie do trzech miesięcy (art. 32 u.k.k.) oraz dla umowy o kredyt konsumencki przewidującej odroczenie płatności lub zmianę sposobu spłaty, w przypadku gdy konsument jest w zwłoce w związku ze spłatą zadłużenia wynikającego z umowy o kredyt (art. 33 u.k.k.).

W ujęciu historycznym instytucja sankcji kredytu darmowego w ustawie z 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim³ była uregulowana w art. 15. Początkowo obowiązywała konstrukcja kredytu darmowego powstającego z mocy samego prawa (*ex lege*). Dopiero na skutek nowelizacji z 22 maja 2003 r.⁴, która weszła w życie 28 września 2003 r., wprowadzono wymóg ustalający, że do skorzystania z sankcji kredytu darmowego konieczne było złożenie przez konsumenta pisemnego

³ Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081.

⁴ Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1030.

oświadczenia skierowanego do kredytodawcy. Choć z drugiej strony nadal pojawiały się głosy, że sankcja kredytu darmowego powstaje z mocy samego prawa, zaś oświadczenie konsumenta ma charakter wyłącznie informacyjny⁵. W takiej sytuacji kredytobiorca stawał się zwolniony z obowiązku zapłaty oprocentowania i pozostałych kosztów kredytu, z wyłączeniem kosztów ustanowienia zabezpieczenia i ubezpieczenia kredytu. Ustawa z 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim była jednak obciążona poważnym niedopatrzeniem, bowiem nie określono terminu, w jakim kredytobiorca może skorzystać z uprawnienia wynikającego z art. 15. Najbardziej właściwa do zastosowania w takiej sytuacji wykładnia funkcjonalna i celowościowa mogłaby ograniczać termin wykonania prawa z tytułu sankcji kredytu darmowego do czasu całkowitego wygaśnięcia stosunku zobowiązaniowego wynikającego z umowy kredytowej.

Obecnie sankcja kredytu darmowego jest instytucją uregulowaną w art. 45 u.k.k., która stanowi implementację przepisu art. 23 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG⁶. Przepis ten nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia przepisów wprowadzających sankcje mające zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z dyrektywą, które powinny mieć charakter skuteczny, proporcjonalny i odstraszający. W polskim modelu prawnym przyjęto rozwiązanie, że w razie naruszenia przez kredytodawcę przepisów wymienionych w art. 45 ust. 1 u.k.k., kredytodawca zostaje pozbawiony prawa do kosztów kredytu, w tym odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy, z wyłączeniem kosztów ustanowienia zabezpieczenia kredytu przewidzianego w umowie⁷. Do kategorii kosztów przypadających kredytodawcy można zaliczyć w szczególności prowizję za udzielenie kredytu, opłatę przygotowawczą czy też wszelkie inne opłaty należne mu bez względu na przyjętą nomenklaturę. Do kategorii kosztów

⁵ M. BEDNAREK, *Sankcja kredytu darmowego jako środek ochrony konsumenta*, «Europejski Przegląd Sądowy» 3/2009, s. 15.

⁶ Dz. Urz. UE L 133 z 2021 r., s. 66.

⁷ Art. 45 ust. 4 u.k.k.

pozaodsetkowych, które ponosi kredytobiorca, a które należy wyłączyć spod reżimu sankcji kredytu darmowego, należą te, które przypadają osobom trzecim w związku z zawarciem umowy kredytowej, na przykład opłaty notarialne, podatki, opłaty sądowe. W tym zakresie może jednak powstać zagadnienie, czy sankcją kredytu darmowego powinna być objęta składka ubezpieczeniowa wynikająca z tytułu umowy ubezpieczenia związanej z umową kredytową, zwłaszcza gdy kredytodawca pełni rolę pośrednika i gdy składka ta jest finansowana przez kredytodawcę ze środków kredytu. Teoretycznie odbiorcą składki ubezpieczeniowej powinien być podmiot świadczący usługi ubezpieczeniowe, ale nie można w praktyce wykluczyć sytuacji, że nawet znaczna część składki ubezpieczeniowej przypadnie kredytodawcy z tytułu pełnionej funkcji pośrednika. Wówczas więc odpowiednia jej wartość powinna podlegać sankcji kredytu darmowego.

Jedną z przesłanek do zastosowania sankcji kredytu darmowego jest naruszenie formy, w jakiej powinna być zawarta umowa o kredycie konsumenckim. Oddzielną kategorią przesłanek uzasadniających sankcję kredytu darmowego są te, które mają związek z przekroczeniem dopuszczalnych ustawowo opłat kredytowych (art. 33a, art. 35a-36c u.k.k.). W praktyce sankcja kredytu darmowego dotyczy jednak najczęściej naruszenia obowiązków natury informacyjnej, które powinny być uwzględnione w treści umowy o kredyt konsumencki. Wynikają one z art. 30 ust. 1 pkt 1-8, 10, 11, 14-17, art. 31-33 u.k.k.

Należy przy tym podkreślić, że brak informacyjny mogący skutkować zastosowaniem sankcji kredytu darmowego może polegać nie tylko na faktycznym braku danego elementu umownego, lecz także na jego nieprawidłowym sformułowaniu czy też wskazaniu nieprawidłowej wartości danego składnika umowy⁸. Dotyczy to w szczególności „rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania” kredytu, na co słusznie zwrócił uwagę Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu w wyroku z 21 marca 2024 r. w sprawie C-714/22 *Profi Credit Bulgaria EOOD*.

⁸ Tak m.in. T. CZECH, *op. cit.*, s. 45.

W odpowiedzi na jedno z pytań prejudycjalnych TSUE podniósł, że „artykuł 10 ust. 2 lit. b) lit. g) i art. 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by w przypadku gdy w umowie o kredyt konsumencki nie wskazano RRSO obejmującej wszystkie koszty przewidziane w art. 3 lit. g) tej dyrektywy, umowę tę należało uważać za nieoprocentowaną i bez opłat, tak że jej unieważnienie pociągałoby za sobą jedynie zwrot pożyczonego kapitału przez danego konsumenta”⁹.

Za równie ciekawe z punktu widzenia interesu kredytobiorcy uznać należy wyrok TSUE z 23 stycznia 2025 r., C-677/23, *Slovenská sporiteľňa a.s.*¹⁰ i wyrok TSUE z 13 marca 2025 r., C-472/23, *Lexitor sp. z o.o.*¹¹

Zauważyć również wypada, że z przywileju obejmującego sankcję kredytu darmowego mogą skorzystać wyłącznie konsumenci¹². Poza tym obecnie spod obowiązywania przepisów ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim wyłączone są kredyty zabezpieczone hipotecznie¹³. Tytułem uzupełnienia warto nadmienić, że szczególną postać sankcji kredytu darmowego uregulowano w art. 15 ustawy

⁹ ECLI:EU:C:2024:263. Czytaj więcej w Systemie Informacji Prawnej LEX: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/-sprawa-c-714-22-profi-credit-bulgaria-uslugi-dodatkowe-zwiazane-z-umowa-o-72310157> [dostęp 28 maja 2025 r.].

¹⁰ ECLI:EU:C:2025:37 – w wyroku tym TSUE uznał, że założenia przyjęte do obliczenia rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) muszą być wyraźnie wskazane w umowie o kredyt i nie wystarczy w tym względzie, aby konsument mógł je sam zidentyfikować, analizując warunki tej umowy.

¹¹ ECLI:EU:C:2025:89 – w jednym z wniosków TSUE wskazał, że jeśli umowa o kredyt wymienia pewną liczbę okoliczności uzasadniających zwiększenie opłat związanych z wykonaniem umowy, przy czym właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny konsument nie jest w stanie zweryfikować ich wystąpienia ani ich wpływu na te opłaty, to stanowi naruszenie obowiązku informacyjnego ustanowionego w tym przepisie, o ile wskazanie to może podważyć możliwość dokonania przez tego konsumenta oceny zakresu jego zobowiązania.

¹² Za konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. uznaje się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

¹³ Kredyty zabezpieczone hipotecznie w kontekście zastosowania sankcji kredytu darmowego były objęte zakresem ustawy o kredycie konsumenckim do dnia 21 lipca 2017 r. W związku z wejściem w życie ustawy z 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym

z 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym¹⁴, na podstawie której, w razie zmaterializowania się określonych ustawowo przesłanek i po złożeniu pisemnego oświadczenia, kredytobiorca może żądać od banku jedynie dziesiątej części odsetek i innych należnych kosztów. Inną konstrukcję prawną mającą charakter sankcji kredytu darmowego przewiduje art. 15 ust. 1 ustawy z 14 kwietnia 2023 r. o konsumenckiej pożyczce lombardowej¹⁵, który pozwala – w razie naruszenia obowiązków określonych ustawą przez przedsiębiorcę wykonującego działalność lombardową – na zniesienie kosztów odsetkowych i pozaodsetkowych wynikających z zawartej umowy.

Jest kwestią poza sporem, że do skorzystania z uprawnienia w zakresie sankcji kredytu darmowego wystarczające jest zaistnienie choćby jednego z naruszeń wymienionych w art. 45 ust. 1 u.k.k.

Analizując zagadnienie sankcji kredytu darmowego jako skutecznej, odstraszającej i proporcjonalnej, warto przywołać wyrok TSUE z 9 listopada 2016 r., C-42/15, *Home Credit Slovakia a.s. p. Klárze Bíróovej*¹⁶, stwierdzający, że art. 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, iż „nie stoi on na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie przewidziało w uregulowaniu krajowym, że w wypadku gdy umowa o kredyt nie zawiera wszystkich elementów wymaganych w art. 10 ust. 2 tej dyrektywy, umowę tę uważa się za nieoprocentowaną i bezpłatną, o ile chodzi o element, którego brak może podważyć możliwość dokonania przez konsumenta oceny zakresu ciążącego na nim zobowiązania”.

Skuteczność sankcji jest ściśle związana z zagwarantowaniem efektywnej możliwości realizowania uprawnień przez konsumenta, a jednocześnie przy zapewnieniu, że nie zostanie naruszony jego interes w postaci zawarcia umowy¹⁷. Tak sformułowaną zasadę można z pewnością

oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 2245 ze zm.).

¹⁴ Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 152 ze zm.

¹⁵ Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1111.

¹⁶ ECLI:EU:C:2016:842.

¹⁷ E. ŁĘTOWSKA, *O sankcjach w prawie cywilnym – deficyt ich realności na przykładach z prawa konsumenckiego*, [w:] *Studia z prawa cywilnego i gospodarczego. Księga*

odnosić do przesłanki skuteczności w rozumieniu art. 23 dyrektywy 2008/48/WE.

Odstraszający charakter sankcji kredytu darmowego niewątpliwie spełnia swoją funkcję wówczas, gdy kredytodawca na skutek niedozwolonej praktyki zostaje pozbawiony korzyści w postaci wynagrodzenia obejmującego odsetki i inne należne mu koszty.

W zakresie zagadnienia sankcji kredytu darmowego nie można pominąć kwestii proporcjonalności, o której mowa w art. 23 dyrektywy 2008/48/WE. Powstaje bowiem pytanie, czy każde naruszenie bez względu na jego skalę czy charakter powinno skutkować sankcją kredytu darmowego. Z pewnością nie można do takich przypadków zaliczyć na przykład oczywistych omyłek pisarskich, jak również można nabrać wątpliwości, czy na przykład brak dokładnego adresu kredytobiorcy może wypełniać znamiona proporcjonalności¹⁸. Nie można jednak tracić z pola widzenia, że skoro celem dyrektywy 2008/48/WE jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, to każde naruszenie, o którym mowa w art. 45 ust. 1 u.k.k., powinno być rozstrzygane w sposób indywidualny w interesie kredytobiorcy. Przykładem informacji, której naruszenie, także z punktu widzenia proporcjonalności sankcji kredytu darmowego, jest szczególnie ważne dla konsumenta, jest informacja o terminie, w jakim może on skorzystać z prawa do odstąpienia od umowy (art. 30 ust. 1 pkt 15 w zw. z art. 53 ust. 1 i 2 u.k.k.)¹⁹. Wskazówek w tym zakresie dostarczać może również orzecznictwo TSUE²⁰.

pamiątkowa dedykowana Profesor Czesławie Żuławskiej, red. B. GNELA, J. KOCZANOWSKI, R. SZOSTAK, Kraków 2000, s. 133.

¹⁸ Pogląd taki prezentuje T. CZECH, *op. cit.*, s. 45.

¹⁹ Ważę i znaczenie tego elementu umownego dostrzegł TSUE w wyroku z 26 marca 2020 r., C-66/19, *JC – Kreissparkasse Saarlouis*, stwierdzając, że „artykuł 10 ust. 2 lit. P) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że do informacji, które powinno się określić w sposób jasny i zwięzły w umowie o kredyt na podstawie tego przepisu, należy sposób obliczania terminu na odstąpienie od umowy przewidziany w art. 14 ust. 1 akapit drugi tej dyrektywy”, Dz. Urz. UE C 215 z 2020 r., s. 17/2.

²⁰ Tak m.in. wyrok TSUE z 5 marca 2020 r., C-679/18, *OPR-Finance s. R.O. p. GK*, ECLI:EU:C:2020:167.

Podstawą zastosowania sankcji kredytu darmowego jest złożenie przez kredytobiorcę pisemnego oświadczenia skierowanego do kredytodawcy²¹, które ma w zasadzie charakter informacyjny. Oświadczenie to ma również charakter prawokształtujący, zaś jego skutkiem jest spłata kredytu bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie. W przypadku zaś, gdyby kredytodawca w umowie nie określił zasad i terminów spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w równych ratach, płatnych co miesiąc, od dnia zawarcia umowy. Jeżeli zaś umowa o kredyt konsumencki nie przewiduje terminu spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w terminie:

1. pięciu lat – w przypadku kredytów konsumenckich do wysokości 80 000 zł;
2. dziesięciu lat – w przypadku kredytów konsumenckich powyżej 80 000 zł.

Istotne jest, że w drodze wyjątku wymienionego w art. 45 ust. 4 u.k.k. zniesieniem kosztów nie są objęte koszty ustanowienia zabezpieczenia kredytu przewidziane w umowie.

Pogląd traktujący o tym, że podstawą skorzystania z sankcji kredytu darmowego jest złożenie przez konsumenta oświadczenia mającego charakter prawokształtujący, dominuje w doktrynie²².

W doktrynie prawa pojawił się pogląd, że sankcja kredytu darmowego powstaje z mocy prawa i powinna być uwzględniana przez sąd z urzędu. Jest to jednak pogląd odosobniony i nieznajdujący pokrycia w wykładni literalnej przepisu art. 45 ust. 1 u.k.k. Jego autor, M. Grochowski, uzasadnia go między innymi w ten sposób, że „nie można wymagać od

²¹ Forma pisemna oświadczenia konsumenta o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego ma charakter formy zastrzeżonej dla celów dowodowych *ad probationem* (art. 73 § 1 i art. 74 k.c.). Oznacza to, że niezachowanie formy pisemnej nie będzie skutkowało nieważnością oświadczenia złożonego przez konsumenta, który będzie mógł wykazać jego skuteczność także w innej formie, np. przy wykorzystaniu poczty elektronicznej e-mail.

²² Tak m.in. A. WIEWIÓRKOWSKA-DOMAGALSKA, M. BUJALSKI, *op. cit.*, Legalis; A. ŁUKASZEWSKI, [w:] *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz*, red. M. STANISŁAWSKA, Warszawa 2018, komentarz do art. 45 u.k.k., «Legalis»; T. CZECH, *op. cit.*, s. 691.

konsumenta dość wysokiego poziomu staranności i wiedzy prawnej”²³. O ile takie twierdzenie jest w istocie prawdziwe, to jednak przywołana przez niego wykładnia teleologiczna (celowościowa) nie wydaje się dostatecznie przekonująca do uznania sankcji kredytu darmowego jako instrumentu, który powinien powstawać z mocy samego prawa.

Termin do złożenia przez kredytobiorcę oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego wynosi jeden rok od dnia wykonania umowy. Zachowanie tego terminu niesie za sobą poważne skutki, ponieważ ma on charakter prekluzyjny, zatem nie podlega on przywróceniu. W tym miejscu należy wyjaśnić, że prekluzja jest szczególnie dotkliwa i postrzegana jako znacznie bardziej rygorystyczna pod względem skutków, które wywołuje, aniżeli instytucja „przedawnienia”. Przyjmuje się bowiem, że w odróżnieniu od przedawnienia celem prekluzji jest ochrona interesów szerszych i ogólnych oraz że prekluzja obejmuje zarówno prawa majątkowe, jak i niemajątkowe²⁴. Sposób obliczania terminu prekluzyjnego powinien być liczony stosownie do reguł, które zawarte są w przepisach tytułu V („Termin”) kodeksu cywilnego. W doktrynie wskazuje się również na uzupełniający charakter terminów prekluzyjnych względem przedawnienia – „stosowane są one w przypadkach, które wymagają ograniczenia czasowego, ale przedawnienie nie mogłoby ich objąć lub nie byłoby wystarczające. W odróżnieniu od przedawnienia, terminy te ustanowione zostały przede wszystkim dla realizacji celów o doniosłości ogólnospołecznej lub dla silniejszej ochrony dłużników”²⁵.

Dla konsumenta istotne jest, że oświadczenie o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego można złożyć zarówno w trakcie trwania umowy o kredyt konsumencki, jak i w terminie jednego roku od dnia jej wykonania. Z punktu widzenia procesowego oświadczenie takie może

²³ M. Grochowski dodatkowo słusznie zauważa, że w wielu przypadkach zrozumienie przez konsumenta treści umowy będzie przekraczało jego możliwości – M. GROCHOWSKI, [w:] *Prawo konsumenckie. Komentarz*². Komentarz do art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, red. K. OSAJDA, Warszawa 2024, «Legalis».

²⁴ J. JACYSZYN, [w:] *Mała encyklopedia prawa*, red. U. KALINA-PRASZNIC, Warszawa 2005, s. 434.

²⁵ J. KOLA-KRUCZYŃSKA, *‘Ratio’ przedawnienia*, Warszawa 2020, «Legalis».

być natomiast złożone przed wszczęciem postępowania sądowego, jak również w trakcie toczącego się już procesu sądowego, także wtedy, gdyby konsument został pozwany przez kredytodawcę o zapłatę (zwrot kredytu).

Ciekawym zagadnieniem, które wymaga wyjaśnienia, a jednocześnie może budzić uzasadnione zastrzeżenia i stanowić postulat do zmiany przepisów, jest zidentyfikowanie podmiotu, na którym spoczywa ciężar dowodowy co do wykazania naruszenia okoliczności uzasadniających sankcję kredytu darmowego. W tym zakresie należy wskazać art. 59cc u.k.k. Przyjęto w nim, że ciężar udowodnienia, iż instytucja pożyczkowa²⁶ prawidłowo zrealizowała obowiązki wynikające z ustawy wobec konsumentów, spoczywa na tej instytucji. Rygor ten nie obejmuje więc w szczególności banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, co należy ocenić negatywnie jako rozwiązanie z gruntu niesprawiedliwe i naruszające zasadę równości wobec prawa. Teoretycznie więc konsument, korzystając z dobrodziejstwa kredytu darmowego, zmuszony jest – mając na względzie ogólną zasadę wynikającą z art. 6 k.c. – wykazać i udowodnić okoliczności, na które się powołuje. Z drugiej jednak strony, w praktyce TSUE wielokrotnie orzekał, że ciężar dowodu w zakresie wykonania obowiązków objętych prawem europejskim spoczywa na przedsiębiorcy (kredytodawcy). W wyroku z 18 grudnia 2014 r., C-449/13, *CA Consumer Finance SA p. Ingrid Bakkaus i innym*²⁷ TSUE uznał, że przepisy dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, iż:

- po pierwsze, stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi ciężar dowodu w zakresie niewykonania obowiązków przewidzianych w art. 5 i 8 dyrektywy 2008/48/WE spoczywa na konsumencie oraz
- po drugie, stoją one na przeszkodzie stwierdzeniu przez sąd, że ze względu na standardowe postanowienie umowne konsument uznał pełne i prawidłowe wykonanie obowiązków przedumownych ciążyących na kredytodawcy, które to postanowienie

²⁶ Definicja instytucji pożyczkowej znajduje się w art. 5 pkt 2a u.k.k.

²⁷ EU:C:2014:2464.

proceedzi w ten sposób do odwrócenia ciężaru dowodu wykonania wspomnianych obowiązków, zagrażając tym samym skuteczności praw przyznanych dyrektywą 2008/48/WE.

Z kolei w wyroku z 10 czerwca 2021 r., C-776/19, *VB i inni p, BNP Paribas Personal Finance SA* TSUE potwierdził, że poszanowanie zasady skuteczności i realizacji celu leżącego u podstaw dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich²⁸, polegającego na ochronie konsumenta poprzez przywrócenie równowagi między pozycją przedsiębiorcy a pozycją konsumenta, nie mogłoby zostać zapewnione, gdyby ciężar dowodu, że warunek umowny w rozumieniu art. 4 ust. 2 tej dyrektywy był jasny i zrozumiały, spoczywał na konsumentcie.

Z powyższego wynika, że realizacja zasady skuteczności sankcji kredytu darmowego wiąże się z koniecznością zagwarantowania, iż ciężar dowodowy powinien spoczywać na kredytodawcy.

3. WYKŁADNIA POJĘCIA „WYKONANIE UMOWY” JAKO PODSTAWA DO ZASTOSOWANIA SANKCJI KREDYTU DARMOWEGO

Literalne brzmienie art. 45 ust. 5 u.k.k. powinno prowadzić do jednoznacznego wniosku, że termin do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego powinien być liczony od dnia wykonania umowy. W ocenie F.Zolla „podstawowym sposobem wykonania zobowiązania jest spełnienie świadczenia rozumiane jako zachowanie dłużnika, które odpowiada treści zobowiązania. W typowej sytuacji zobowiązanie zostanie wykonane, gdy dłużnik świadczył do rąk osoby uprawnionej, we właściwym miejscu i we właściwym czasie”²⁹.

Skoro ustawodawca posłużył się terminem „wykonanie umowy” w sposób ogólny, nie odnosząc go do jednej ze stron umowy o kredyt konsumencki, to na zasadzie *verba legis* należy przyjąć, że „wykonanie umowy” dotyczy zarówno kredytodawcy, jak i kredytobiorcy.

²⁸ Dz. Urz. L 95 z 21.04.1993 r., s. 29-34.

²⁹ F. ZOLL, [w:] *Prawo zobowiązań – część ogólna*, VI, red. A. OLEJNICZAK, «Legalis».

Zgodzić się więc należy z poglądem T.Czecha, wedle którego wykonanie umowy następuje wówczas, gdy wszystkie obowiązki wynikające zarówno z umowy o kredyt konsumencki, jak i wynikające wprost z ustawy zostały w sposób należyty wypełnione i to bez względu na to, czy nastąpiło to w sposób dobrowolny, czy też przymusowy³⁰. Podobne zapatrywanie wyrażają A.Łukaszewski³¹ oraz G.Kott³², który słusznie wskazuje, że „celem ustawodawcy było raczej uregulowanie terminu wygaśnięcia komentowanego uprawnienia w taki sposób, aby powiązać go ze stanem, w którym na skutek zastosowania różnych instytucji prawnych strony umowy mają podstawy sądzić, że ich wzajemne roszczenia z umowy o kredyt wygasły”.

Wykonanie umowy przez kredytobiorcę nie powinno wywoływać żadnych wątpliwości, ponieważ powszechnie jest rozumiane jako spłata kredytu w całości. Oznacza to, że jeśli kredytobiorca nie spłacił kredytu w pełnej kwocie, wynikającej z umowy, czyli nie wykonał umowy, to nie rozpoczął się jeszcze bieg rocznego terminu do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego. Moment spłaty kredytu przez kredytobiorcę jako tożsamy z wykonaniem umowy w rozumieniu art. 45 ust. 5 u.k.k. jest poglądem, który występuje w doktrynie prawa³³ i dominuje w orzecznictwie sądowym. Takie założenie przyjął między innymi wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1 lipca 2019 r. (V ACA 118/18)³⁴, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 8 października 2021 r. (I ACA 59/21)³⁵ i wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 27 kwietnia 2023 r. (I ACA 368/22)³⁶.

³⁰ T. CZECH, *op. cit.*, s. 696.

³¹ A. ŁUKASZEWSKI, [w:] *Ustawa o kredycie konsumenckim...*, s. 122.

³² G. KOTT, *Komentarz do art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim*, [w:] *Ustawa o kredycie konsumenckim. Rekomendacje interpretacyjne podstawowych regulacji. Komentarz*, M. CHRUŚCIAK, A. KOPEĆ, M. KŁODA, G. KOTT, T. OSTROWSKI, M. SZAKUN, Warszawa 2012, «Legalis».

³³ Z. OFIARSKI, *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 353.

³⁴ <https://orzeczenia.ms.gov.pl> [dostęp 26 kwietnia 2024 r.].

³⁵ <https://orzeczenia.ms.gov.pl> [dostęp 26 kwietnia 2024 r.].

³⁶ <https://orzeczenia.ms.gov.pl> [dostęp 26 kwietnia 2024 r.].

W odróżnieniu od wykonania umowy przez kredytobiorcę, w praktyce może powstawać problem, w którym momencie następuje wykonanie umowy przez kredytodawcę. Z jednej strony można założyć, że takim terminem jest wypłata kredytu na rzecz kredytobiorcy. Może jednak okazać się też, że kredyt został spłacony przez kredytobiorcę w kwocie wyższej niż wynikająca z umowy. W takiej sytuacji na kredytodawcy będzie spoczywać obowiązek zwrotu nadpłaconego kredytu, które co prawda można rozpatrywać w kategoriach świadczenia nienależnego³⁷, ale też można je zakwalifikować jako obowiązek wykonania umowy. Z drugiej strony nie można zapominać, że w przepisach samej ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim można odnaleźć zobowiązania spoczywające na kredytodawcy, które mogą mieścić się w ramach wykonania umowy. Klasycznym przykładem jest sytuacja, w której kredytobiorca na mocy art. 48 ust. 1 u.k.k. dokonuje spłaty kredytu przed terminem, co skutkuje obowiązkiem rozliczenia kredytu przez kredytodawcę zgodnie z art. 52 u.k.k. Obowiązek ten nabiera szczególnego znaczenia w tym kontekście, że w razie spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą³⁸. Na marginesie wypada zauważyć, że w wyroku z 11 września 2019 r., C-383/18, *Lexitor sp. z o.o.*³⁹ TSUE wskazał wyraźnie, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. Oznacza to zatem obowiązek proporcjonalnego zwrotu przez kredytodawcę między innymi prowizji za udzielenie kredytu, co również może stanowić wykonanie umowy.

³⁷ Zgodnie z art. 410 § 2 k.c.: „Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia”.

³⁸ Art. 49 ust. 1 u.k.k.

³⁹ ECLI:EU:C:2019:702.

Niezależnie od wykładni gramatycznej jako uzasadniającej dotychczas przedstawione stanowiska odwołać się można do wykładni systemowej i historycznej pojęcia „wykonanie umowy”. W tym zakresie warto dostrzec przede wszystkim art. 46 ust. 1 u.k.k., który obowiązywał do 21 lipca 2017 r.⁴⁰ i dotyczył kredytów zabezpieczonych hipotecznie. W ust. 3 przepis ten również ograniczał prawo do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego do jednego roku od dnia wykonania umowy. Ale z kolei w ust. 1 przywołany przepis zakładał, że w przypadku naruszenia przez kredytodawcę art. 35 u.k.k. konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy za okres czterech lat poprzedzających dzień złożenia tego oświadczenia i w sposób ustalony w umowie. Skoro więc na podstawie obowiązującej wówczas regulacji kredytobiorcy przysługiwało uprawnienie do odzyskania odsetek i innych kosztów za okres czterech lat wstecz, to z oczywistych względów termin „wykonanie umowy” nie może być odnoszony do dnia, w którym kredytodawca wypłacił konsumentowi kredyt.

Analizując pojęcie „wykonanie umowy”, nie można przeoczyć poglądu, który jest wprawdzie mniejszościowy, niemniej został on zaakcentowany w orzecznictwie sądowym, jak również znalazł swojego zwolennika w doktrynie prawa, i to w dość radykalnym kształcie.

W świetle tego poglądu przez pojęcie wykonania umowy w rozumieniu art. 45 ust. 5 u.k.k. należy rozumieć wypłatę (tzw. uruchomienie) kredytu na rzecz kredytobiorcy. Takie stanowisko zajęły między innymi Sąd Rejonowy w Toruniu w wyroku z 19 marca 2024 r. (I C 1372/23)⁴¹, Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie w wyroku z 21 lutego 2024 r. (VI C 1371/23)⁴² i Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z 12 kwietnia 2024 r. (XXVII Ca 3541/23)⁴³. Dokonując przeglądu wspomnianych orzeczeń, można wskazać, że na poparcie

⁴⁰ Przepis art. 46 u.k.k. został uchylony na podstawie ustawy z 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 2245 ze zm.).

⁴¹ <https://orzeczenia.ms.gov.pl> [dostęp 26 kwietnia 2024 r.].

⁴² <https://orzeczenia.ms.gov.pl> [dostęp 26 kwietnia 2024 r.].

⁴³ Niepublikowany.

przyjętej interpretacji najczęściej przywoływany jest argument zapewnienia stabilności stosunku prawnego wynikającego z umowy o kredyt konsumencki. Prezentowany jest też motyw, że kredytodawca nie może trwać w „stanie niepewności” co do rozmiaru (wysokości) swojej wiarytelności, jeśli przyjąć termin wykonania umowy zastrzeżony na korzyść kredytobiorcy. Taka argumentacja wydaje się przeczyć przesłankom, u podstaw których wprowadzono przepis art. 23 dyrektywy 2008/48/WE, czyli, że sankcje nałożone wobec kredytodawców muszą mieć charakter nie tylko proporcjonalny, lecz także skuteczny i odstraszający. Innymi słowy, kredytodawca, który dopuszcza się niedozwolonych praktyk, musi liczyć się ze stosownymi sankcjami.

Poglądem, który traktuje „wykonanie umowy” w sposób budzący zastrzeżenia i uwagi, jest ten, który zaprezentował pierwotnie cytowany już wcześniej M. Grochowski, ale tym razem w komentarzu z 2019 r. do ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim⁴⁴. Otóż autor ten, wchodząc niejako w rolę ustawodawcy, dokonał interpretacji „wykonania umowy” w sposób całkowicie zniekształcający treść przepisu art. 45 ust. 5 u.k.k., bowiem stwierdził on, że termin do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego należy liczyć od dnia zawarcia umowy. Podobny punkt widzenia, w sposób całkowicie bezrefleksyjny, powtórzył Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie w wyroku z 27 grudnia 2023 r. (II C 576/23)⁴⁵ i przy tym jednocześnie stwierdził całkowicie bezpodstawnie, że „w doktrynie ugruntował się pogląd, iż termin określony w ust. 5 omawianego przepisu rozpoczyna się od dnia zawarcia umowy”⁴⁶.

Nie sposób zgodzić się z takim poglądem, który stawia znak równości pomiędzy wykonaniem umowy a zawarciem umowy. Po pierwsze – jak już wcześniej wskazano, w treści art. 45 ust. 5 u.k.k. brak jest

⁴⁴ M. GROCHOWSKI, [w:] *Prawo konsumenckie. Komentarz*, VII, red. K. OSAJDA, Warszawa 2019, s. 545-546.

⁴⁵ <https://orzeczenia.ms.gov.pl> [dostęp 26 kwietnia 2024 r.].

⁴⁶ Trudno uznać pogląd za ugruntowany w doktrynie, gdy prezentuje go w rzeczywistości jeden autor przywoływany przez sąd w ww. wyroku, a pomija się przeciwnie i odmienne poglądy komentatorów, które mają charakter dominujący i to one mogą w istocie stanowić podstawę konstatacji o ugruntowanym poglądzie w doktrynie.

wyrażenia „zawarcie umowy”, którym posługiwał się M.Grochowski. Po drugie – umowa kredytowa może zostać zawarta, ale nie oznacza to automatycznie, że kredytodawca wypełni swój obowiązek poprzez wypłatę kredytu, a nadto wypłata ta może nastąpić w terminie późniejszym aniżeli dzień zawarcia umowy. Pogląd taki nie dość, że jest irracjonalny, to może również wprowadzać w błąd co do faktycznego brzmienia art. 45 ust. 5 u.k.k. Teoretycznie można byłoby podjąć się próby jego obrony, ale gdyby potraktować go w kategoriach postulatu zmiany prawa *de lege ferenda*. Nawiązując do wcześniejszej teorii M. Grochowskiego, w świetle której sankcja kredytu darmowego winna być stosowana z mocy samego prawa, a więc przy założeniu kierunku silnie prokonsumenckiego, szczególne zaskoczenie i poczucie konsternacji może wzbudzać argumentacja, jaką posłużył się w celu uzasadnienia wykładni „wykonania umowy”. Otóż opierając się na wykładni celowościowej, wywodzi on wniosek, że kredytobiorca zasadniczo już z chwilą zawarcia umowy powinien powziąć wiedzę o ewentualnych naruszeniach, jakich mógł dopuścić się kredytodawca, skutkujących zastosowaniem sankcji kredytu darmowego. Stoi to w sprzeczności nie tylko z celem dyrektywy 2008/48/WE zmierzającym do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony interesów konsumentów i ochrony przed nieuczciwymi lub wprowadzającymi w błąd praktykami, lecz także z wcześniej przywoływanymi rozważaniami M.Grochowskiego, że „nie można wymagać od konsumenta dość wysokiego poziomu staranności i wiedzy prawnej” oraz może on w związku z tym posiadać ograniczone możliwości należytego rozumienia postanowień umowy. Nadto swoją wykładnię opierał on na tym, że przyjęcie dłuższego terminu do wykonania umowy (czyli np. od daty spłaty kredytu przez kredytobiorcę) mogłoby naruszać zasadę proporcjonalności.

W komentarzu z 2024 r. do ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim M.Grochowski dokonał częściowej rewizji swojego poglądu w ten sposób, że wycofał się z jednoznacznego twierdzenia utożsamiającego wykonanie umowy z zawarciem umowy o kredyt konsumencki⁴⁷. Brak jest bowiem w komentarzu z 2024 r. do ustawy z 12 maja 2011 r.

⁴⁷ M. GROCHOWSKI, [w:] *Prawo konsumenckie. Komentarz*², «Legalis».

o kredycie konsumenckim argumentacji, którą zastosował w swoim pierwotnym brzmieniu w komentarzu z 2019 r. do ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Natomiast z jego wywodów poczynionych w najnowszym komentarzu można domniemywać, że termin do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego należy wiązać z wiedzą kredytobiorcy o potencjalnych naruszeniach w umowie o kredyt konsumencki. Historyczne przedstawienie w sposób porównawczy poglądów M. Grochowskiego było konieczne z uwagi na fakt, że sądy orzekające w niektórych sprawach w zakresie obejmującym sankcję kredytu darmowego powoływały się na jego pierwotny pogląd jako przykład doktryny prawa, co mogło skutkować wydaniem błędnych orzeczeń.

4. PODSUMOWANIE

Wykonanie umowy w rozumieniu art. 45 ust. 5 u.k.k., jak wynika z przedstawionych dotychczas rozważań, nie jest sprawą tak oczywistą, jak na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać. Omawiane zagadnienie może być bowiem przedmiotem różniących się od siebie interpretacji, często wręcz mających skrajny charakter. Dokonanie właściwej wykładni w tym zakresie jest niezwykle istotne przede wszystkim z punktu widzenia zapewnienia konsumentom należytej ochrony prawnej, co jest szczególnym wyzwaniem przede wszystkim dla sądów powszechnych orzekających w sprawach dotyczących zastosowania sankcji kredytu darmowego z udziałem konsumentów. Konsument w sporze z przedsiębiorcą (a taki status posiada niewątpliwie kredytodawca) jest podmiotem słabszym, od którego nie można wymagać wiedzy prawnej i zachowania należytej staranności przy zawieraniu umowy o kredyt konsumencki. Trzeba mieć również na uwadze, że w praktyce umowy stosowane przez kredytodawców mają charakter adhezyjny i na ogół nie podlegają indywidualnym negocjacjom. Z tych względów, dokonując interpretacji „wykonania umowy”, należy wziąć w pierwszej kolejności pod uwagę ochronę prawną konsumenta, ale z drugiej strony nie można całkowicie zignorować interesu kredytodawcy.

W związku z tym najbardziej zrównoważonym i racjonalnym wyborem tego, w jaki sposób rozumieć pojęcie „wykonania umowy”, wydaje się ten, zgodnie z którym wykonanie umowy należy traktować jako wywiązanie się ze wszystkich obowiązków wynikających z zawartej pomiędzy stronami umowy o kredyt konsumencki. Od tego dnia należałoby więc liczyć termin uprawniający kredytobiorcę do skorzystania z sankcji kredytu darmowego. Przemawiać za tym powinna zarówno wykładnia językowa, jak i wykładnia celowościowa art. 45 ust. 5 u.k.k.

WYKONANIE UMOWY W ROZUMIENIU ART. 45 UST. 5 USTAWY Z 12 MAJA 2011 R. O KREDYCIE KONSUMENCKIM

Streszczenie

Wykonanie umowy, o którym mowa w art. 45 ust. 5 ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim jest zagadnieniem prawnym będącym przedmiotem niniejszego opracowania, które coraz częściej pojawia się w praktyce ze względu na rosnące zainteresowanie sankcją kredytu darmowego jako uprawnienia przynależnego konsumentom. Jego celem jest przedstawienie w sposób możliwie szeroki najważniejszych aspektów prawnych, które dotyczą omawianego zagadnienia. W ramach podjętych nad nim rozważań dokonana została wykładnia przepisu art. 45 ust. 5 u.k.k., z uwzględnieniem poglądów występujących w doktrynie prawnej i w orzecznictwie sądów powszechnych. Prowadzą one do jednoznacznego wniosku, że poglądem najbardziej uzasadnionym i dominującym jest ten, w świetle którego o wykonaniu umowy w rozumieniu art. 45 ust. 5 u.k.k. można mówić wówczas, gdy wszystkie strony stosunku kredytowego wywiążą się ze swoich obowiązków wynikających z umowy o kredyt konsumencki. Za jednostkowy, odosobniony i pozbawiony podstaw prawnych uznać należy więc pogląd głoszący, że wykonanie umowy jest równoznaczne z zawarciem umowy jako terminem, od którego rozpoczynać powinien się bieg do skorzystania z uprawnienia w ramach sankcji kredytu darmowego.

THE CONSUMER'S CREDIT AGREEMENT UNDER ARTICLE 45 (5) OF THE CONSUMER CREDIT ACT OF 12 MAY 2011

Summary

The subject of this paper is the Polish consumer credit agreement defined in Article 45 (5) of *Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim* (the Consumer

Credit Act of 12 May 2011), which is coming up more and more often in legal practice due to the growing interest in its free-of-charge loan clause as a consumer right. The aim of this paper is to present a broad discussion of the main legal aspects applicable to this issue, including the interpretation of Article 45 (5) of the Act in the doctrine and case law of the Polish courts. The majority view which may be drawn as the obvious conclusion of this study is that under Article 45 (5) of the Act, a consumer's credit agreement may be considered to have been performed once all the parties have fulfilled their obligations arising from the contract. Therefore, there are no legal grounds for the minority view which claims that the drawing up of the contract is tantamount to its performance, which it claims marks the date from which the consumer's right to exercise the free-of-charge loan clause begins to apply.

Słowa kluczowe: wykonanie umowy o kredyt konsumencki; termin wykonania umowy o kredyt konsumencki; art. 45 ust. 5 ustawy o kredycie konsumenckim.

Keywords: Performance of a consumer's credit agreement; date of the performance of a consumer's credit agreement; Article 45 (5) of the Polish Consumer Credit Act.

Literatura

- BEDNAREK M., *Sankcja kredytu darmowego jako środek ochrony konsumenta*, «Europejski Przegląd Sądowy» 3/2009, s. 13-21.
- CZECH T., *Kredyt konsumencki. Komentarz*, Warszawa 2023.
- GROCHOWSKI M., [w:] *Prawo konsumenckie. Komentarz*, VII, red. K. OSAJDA, Warszawa 2019, s. 545-546.
- GROCHOWSKI M., [w:] *Prawo konsumenckie. Komentarz*, VII, *Komentarz do art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim*, red. K. OSAJDA, Warszawa 2024, «Legalis».
- JACYSZYN J., [w:] *Mała encyklopedia prawa*, red. U. KALINA-PRASZNIC, Warszawa 2005, s. 434.
- KOLA-KRUCZYŃSKA J., *Ratio przedawnienia*, Warszawa 2020, «Legalis».
- KOTT G., *Komentarz do art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim*, [w:] *Ustawa o kredycie konsumenckim. Rekomendacje interpretacyjne podstawowych regulacji. Komentarz*, M. CHRUŚCIAK, A. KOPEĆ, M. KŁODA, G. KOTT, T. OSTROWSKI, M. SZAKUN, Warszawa 2012, «Legalis».
- ŁĘTOWSKA E., *O sankcjach w prawie cywilnym – deficyt ich realności na przykładach z prawa konsumenckiego*, [w:] *Studia z prawa cywilnego i gospodarczego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Czesławie Żuławskiej*, red. B. GNELA, J. KOCZANOWSKI, R. SZOSTAK, Kraków 2000, s. 133-156.

- ŁUKASZEWSKI A., [w:] *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz*, red. M. STANISŁAWSKA, Warszawa 2018, s. 122.
- OFIARSKI Z., *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz*, Warszawa 2014.
- WIEWIÓRKOWSKA-DOMAGALSKA A., BUJAŁSKI M., *Komentarz do art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim*, [w:] *Zobowiązania. Przepisy pozakodeksowe. Komentarz*, red. R. MACHNIKOWSKI, Warszawa 2025, «Legalis».
- ZOLL F., [w:] *Prawo zobowiązań – część ogólna*, VI, red. A. OLEJNICZAK, «Legalis».